

νης ζωῆς, εἰνέ τις ἑκστασις τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν οὐρανὸν, παρηγορητικὴ τις ἰδέα τοῦ θανάτου.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Δ. Γ.)

ΤΗ.

## ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙ ΤΗΣ ΧΡΥΣΑΛΛΙΔΟΣ.

Εἰς ἀπάντησιν τῶν ἥσων ὁ πολυμαθὴς καὶ σεβασμῖος γέρων Κ. Σκαρλάτος Βυζάντιος ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον τῆς Χρυσαλλίδος, περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαυροκορδάτου, καὶ περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς δτμευθείσης περιουσίας αὐτοῦ, σὰς παρακαλῶ ἵνα εὐαρεστούμενοι δημοσιεύσῃτε τὰ ἐπόμενα.

Ὅτε ἔγραφον τὴν συνοπτικὴν βιογραφίαν τοῦ ἀοιδίμου ἐκείνου ἀνδρὸς, εἶχον ὑπ' ὄψιν διαφόρους συγγραφεῖς περὶ αὐτοῦ πραγματευομένους, ἀλλὰ τοσοῦτον πρὸς ἀλλήλους ἀντιφάσκοντας, ὥστε τῇ ἀληθείᾳ διετέλουν εἰς δυσχερὲς θέσιν τῖσιν αὐτῶν ἔπρεπε νὰ συνταχθῶ. Ἐν πρώτοις Ἰακώβος ὁ Ἀργεῖος, ὁ καὶ ὑπαὶς τῶν φιλοσόφων τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας προσεπικαλούμενος, πατρίδα μὲν δίδωσιν εἰς τὸν Μαυροκορδάτον τὸ Βυζάντιον, πατέρα δὲ τὸν Νικόλαον, ἄνδρα ἐξ ἐπισήμων καὶ τῶν τὰ πρῶτα τῇ πόλει φερόντων, καὶ ὑπερυψοῖ τὴν εὐγένειαν καὶ εὐζωίαν, καὶ τὴν ἐν πᾶσιν ἀφθονίαν καὶ θαύμασιν αὐτοῦ. Ἐπὶ τὰ ἔχνη τοῦ Ἰακώβου βαίνων καὶ Καισάριος ὁ Δαπόντες, οὗ τὸ ἀνέκδοτον ὑμῶν νῆμα εὐρηταὶ παρὰ τῷ ἐνταῦθα ἀξιοτίμῳ φίλῳ Κ. Παύλῳ Λάμπρῳ, λέγει ὅτι ὁ Ἀλεξάνδρος ἦν υἱὸς Νικολάου Μαυροκορδάτου, ἄρχοντος εὐγενοῦς καὶ πρώτου τῆς Χίου. Ὡστε μετὰ τὸ τοῦ παιδαγωγοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαυροκορδάτου, Ἰακώβου τοῦ Ἀργεῖου, καὶ τοῦ γραμματέως τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἡγεμόνος τῆς Δακίαι, Ἰωάννου, Καισαρίου τοῦ Δαπόντε ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορὰ περὶ τῆς πατρίδος τοῦ πατρὸς τοῦ Μαυροκορδάτου. Ἀφ' ἑτέρου ὁ ἱστοριογράφος τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους Δημήτριος Καντεμῖρ, πλεονέκτερον ἐξιστορῶν τὰ κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ σύγχρονος αὐτοῦ ὦν (1673—1723) πολλὰ δὲ περὶ Τουρκίας ἐξακριβώσας, πατέρα δίδωσιν εἰς αὐτὸν τὸν Παντελῆ Μαυροκορδάτον, ἐξ εὐγενῶν μὲν τῆς Χίου τὸ γένος ἔλκοντα, ἀλλὰ εἰς μέγιστην πενίαν περιελθόντα. Εἰς τοιαύτην λοιπὸν διάστασιν τῶν συγγραφέων τούτων διατελούντων, ἡμεῖς προϋτιμῆσαμεν τὴν

τοῦ Καντεμῖρου ἐξιστόρησιν διὰ τοὺς ἐξῆς μάλιστα λόγους. Ἄ. Ἐάν ὁ πατὴρ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτον εἰς τῶν φερόντων τὰ πρῶτα τῇ πόλει, ἢ τῇ Χίῳ, ὅπως ὁ Ἰακώβος καὶ ὁ Δαπόντες ἱστοροῦσι, διατὶ νὰ μὴ λάβῃ ὡς ἐπώνυμον τὸ τοῦ πατρὸς ὄνομα (Νικόλας ζαδὲ τοῦ γένους του) ἀλλὰ προσέλαβε τὸ τοῦ πενθεροῦ του (Σκαρουζὶ-Σκαρλάτ-ζαδὲ), τῶν Τούρκων ἀγνοούντων (σημειῖον οὐχὶ περιφανεῖας) ὅποιος ἦν ὁ πατὴρ του; (Cantem. IV. 81). Β'. Διότι ὑποθέτομεν ὅτι ἐκ κολλυκείας οἱ δύο συγγραφεῖς, ὑπάλληλοι τοῦ οἴκου τοῦ σὺνάμα διατελέσαντες, παρήλλαξαν τὸ τοῦ πατρὸς τοῦ ὀνόμα, ἵνα κρύψωσι τὴν εὐτελὴ αὐτοῦ κατὰγωγὴν, καὶ εἰπωσι περὶ αὐτοῦ ὅ,τι λέγει ὁ Ἰακώβος, ὅτι δηλαδὴ κατῆγετο «ἐκ τοιούτων, ἐξ ὧν ἄξιον προσελθεῖν τὸν γεγονότα τοιοῦτον.» Γ'. Διότι ἐρωτηθεὶς πρὸς ἡμῶν ὁ σεβασμῖος γέρων Ἀλεξάνδρος Μαυροκορδάτος, (α) ἀπόγονος ἐκείνου, εἶπεν ὅτι, ὅσον γνωρίζει, ὁ πατὴρ τοῦ ἐξ ἀπορρήτων ὀνομάζετο Παντιάς, καὶ δ', διότι καὶ ὁ Βλαστὸς ἐν ταῖς Χιακοῖς αὐτοῦ καὶ οἱ πλείστοι τῶν συγγραφέων Παντελεήμονα τὸν πατέρα ἐκείνου ἀναφέρουσι.

Καθόσον δ' ἀφορᾷ τὸ τῆς δτμευθείσης περιουσίας αὐτοῦ ποσόν, συντάχθημεν τῷ Γεωργίῳ Ζαβίρᾳ, οὗ τὸ ἀνέκδοτον σύγγραμμα σώζεται ἐν τῇ τοῦ Πανεπιστημίου ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ, καὶ ὅστις ἀναριθμᾷ τὴν δτμευθεῖσαν οὐσίαν τοῦ Μαυροκορδάτου εἰς δεκατέσσαρα μιλιάκια στατήρων, τὴν δὲ λῆξιν ταύτην ἐπεξηγεῖ ἀλλαχόσε ἐν παρενθέσει διὰ φλωρίων πηθάνον ὁ Ζαβίρας νὰ ἐννοεῖ διὰ τῆς λέξεως φλωρίων τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῶν χρυσῶν Τουρκικῶν νομισμάτων (ρουπιέδων) ἅτινα τότε ἐτιμῶντο 60—80 παράδων. Βεβαίως καὶ πάλιν τὸ ποσὸν ἦτο μέγιστον ἀλλ' ἂν ἀναλογισθῶμεν τὰ μέσα, ἅτινα τότε οἱ τῆς Τουρκίας μεγίστους ἐκέκτηντο πρὸς πλουτισμὸν, καὶ ὅτι παρὰ μόνου τοῦ πατριάρχου Διονυσίου ὠφελήθη ὁ Μαυροκορδάτος πλέον τῶν διακοσίων προυγγίων (Hammer XII. 282) δὲν θέλομεν ἐκπληχθῇ διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ζαβίρα ἀναφερόμενον ποσόν, ἀφοῦ ὁ ψαίτερον ἢ δτμευθεῖσα περιουσία Ἀλεξάνδρου τοῦ

(α) Ὁ υἱὸς τοῦ ἐξ ἀπορρήτων Νικόλαος, ἔσχε τρεῖς υἱοὺς τὸν Ἀλεξάνδρον, Ἰωάννην καὶ Κωνσταντῖνον. Ἰωαννῆς τοῦ πρώτου, ὁ Ἰωάννης μόνος ἀνεμίγη εἰς τὰ δημόσια, καὶ ἐγένετο πατὴρ δύο υἱῶν, τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Νικολάου. Ὁ Ἀλεξάνδρος ἐγέννησεν υἱὸν Νικόλαον, τοῦτου δὲ τοῦ Νικολάου υἱὸς εἶνε ὁ ἐπιζῶν Ἀλεξάνδρος Μαυροκορδάτος.

Ίψηλάντου, ἀνδρὸς μὴ ἔχοντος τὴν αὐτὴν τοῦ Μαυροκορδάτου περιωπλὴν, συνεποσούτο εἰς πέντε ἑκατομμύρια γροσίων.

*Er Aθήραις τῇ 2 Μαῦν 1865.*

ΕΠΙΛΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.

## ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ

### ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΓΟΡΙΝΗ.

Πολλὸς λόγος γίνεται ἄρτι ἐν Εὐρώπῃ περὶ τῶν πειραμάτων τοῦ ἐκ Λόδης καθηγητοῦ Γορίνη, ὅστις διὰ χημικῶν σκευασίων, λίαν περιέργων καὶ μυστηριωδῶν ἐπειράθη νὰ λύσῃ τὸ δυσδιάλυτον, ἵνα μὴ εἰπωμεν ἔσχατον, ζήτημα τῆς κοσμογονίας. Ὁ Κ. Γορίνης κατέτριψε τὸν βίον αὐτοῦ ἐν μελέτῃ ἀδιαλήπτῳ καὶ ἡ ξηρὰ καὶ νοσώδης φυσιογνωμία του δείκνυσιν ὅτι τὰ φάρμακα καὶ αἱ χημικαὶ σκευασίαι ἐμάρναν αὐτὴν. Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, φρονούντες ἄξια ἀναγνώσεως τὰ πειράματα τοῦ Ἰταλοῦ καθηγητοῦ, σπεύδομεν νὰ ἀνακοινώσωμεν αὐτὰ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Χρυσαλλίδος, ὅπως ὁ Αὐγουστος Δεζαρμιέρος, μάρτυς αὐτόπτης ἐν Τουρίνῳ γενόμενος, ἐκτίθησιν αὐτὰ ἐν τῇ Βρετανικῇ Ἐπιθεωρήσει.

Ὁ Κ. Γορίνης ἀρχάμενος κατὰ πρῶτον τῶν πειραμάτων αὐτοῦ, παρέστησε τὸν σχηματισμὸν τοῦ κόσμου, τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, τῶν ὁρέων καὶ τῶν ἡφαιστειῶν ἐντὸς μεταλλικοῦ καδίσκου ἐκ ψευδαργύρου. ἔχυσεν ἐν τῷ ῥηθέντι καδίσκῳ ὑγρὸν τι ἀποπνέον σφοδρὰν θειώδη ὁσμὴν, καὶ μετὰ τινας στιγμὰς ἐφάνη σχηματιζόμενον λεπτὸν λέπυρον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Τὸ λέπυρον τοῦτο μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐστερεοποιήθη, ὥστε ὑψώθησαν, καὶ ἡφαιστεία ἤρξαντο ἐκσφενδονίζοντα λάβαν. Ἐφάνησαν κατόπιν μικροσκοπικῶς σεισμοί, ῥαγίδες δὲ, ἐπόμεναι ἀληθῶν ἐκπυρσοκροτήσεων, ἐγένοντο εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ μικροῦ ἐκείνου κόσμου. Μετ' οὐ πολὺ ὁ Κ. Γορίνης παρέστη ἀληθὴ παρωδία ἐπὶ τιναν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης διότι αὐτοῦ εἰπόντος «Γενηθήτω ὁ κόσμος», παραχρῆμα ὁ κόσμος ἐγένετο. Ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι ὁ Ἰταλὸς καθηγητὴς οὐδόλως παραδέχεται τὸν σχηματισμὸν τῶν ὁρέων καὶ τῶν ἡφαιστειῶν προξενηθέντα ἐκ τοῦ ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς κρυπτομένου πυρός, ἀλλ' ἀποδίδωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὑγροῦ, ὅπερ ὑπῆρχε πρὸ τῆς κατασκευῆς τῆς γῆς ὅπως φαίνεται ἤδη, καὶ

διὰ τοῦ ὁποίου καὶ αὐτὸς ἐξετέλεσεν ἐν τῷ καδίσκῳ τὴν κοσμογονίαν του.

Ἀλλ' ἐξ ὁποίας οὐσίας σύγκειται τὸ ὑγρὸν ἐκεῖνο; Ἰδοὺ τὸ μυστήριον τοῦ καθηγητοῦ, ὅπερ εἰς οὐδένᾳ μέχρι τοῦδε ἀπεκάλυψε, καίτοι μεγίστης προσεχθείσης αὐτῷ πόσότητος χρημάτων.

Ἀφοῦ τοιοῦτοτρόπως ὁ Κ. Γορίνης ἐσχημάτισε πολλοὺς μικροὺς κόσμους, σειρὰς ὁρέων καὶ ἡφαιστεία μικρογραφικὰ μετέφερε τοὺς θεατὰς του εἰς ἕτερον δωματίον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἰς ἀληθὲς κοιμητήριον. Ἐκεῖ ἔδειξε πλείστα πτώματα, μεταβληθέντα παρ' αὐτοῦ εἰς ἀληθεῖς μούμιαι, ἢ μᾶλλον εἰς ἀγάλματα διὰ μέσου οὐδενὶ τέως γνωστοῦ. Τὸ μᾶλλον ἀξιοθαύμαστον ὅμως εἶνε ὅτι διατηρεῖται διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀνέπαφον τὰ πτώμα, δηλονότι οὐχὶ μόνον ἡ κόμη, οἱ ὀνυχες καὶ τὸ δέρμα διαμένουσιν ἀλώθητα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα, ὁ ἰχώρ, οἱ πνεύμονες, ἡ καρδιά, τὸ ἥπαρ κλ. φυλάσσοντα τὸ σχῆμα, τὸ χρῶμα καὶ τὴν διάμετρον αὐτῶν. Τὰ τοιαῦτα δὲ πτώματα βραχύντα ἐπὶ τινα χρόνον εἰς τὸ ὕδωρ, ἀναλαμβάνουσι τὴν ζωτικὴν τῆς σαρκὸς εὐχροίαν καὶ ἐλαστικότητα.

Ὅπως πολὺτιμος διὰ τὴν ἐπιστήμην εἶνε ἡ μέθοδος αὕτη τῆς ξηράσεως καὶ μαλακώσεως οὕτως εἰπεῖν τῶν πτωμάτων, ἥτις μόλις ἀπαιτεῖ δαπάνην πέντε φράγκων δι' ἕκαστον πτώμα, περιττὸν νομίζομεν νὰ εἰπωμεν. Οἱ περιφανεῖς σοφοὶ τῆς ἀκαδημίας τοῦ Τουρίνου Βερούττης, Σοβέρρο, Μολεσκότης καὶ δὲ Φιλίππης ἐξέθηκον τὰ περὶ τῆς μεθόδου ταύτης, δι' ἑκτενοῦς πρὸς τὴν ῥηθεῖσαν ἀκαδημίαν ὑπομνήματος. Λέγεται προσέτι ὅτι ὁ Κ. Γορίνης ἀνεκάλυψε τὸ μέσον τοῦ διατηρεῖν τὰς τροφὰς ἀλυμάντους ἐπ' ἄπειρον. Ὅποις εὔρεσις διὰ τοὺς θαλασσοπόρους!

Ἄνθρωπος ὅστις σχηματίζει κόσμους καὶ κατασκευάζει ἡφαιστεία, ὅπως ὁ Λουδοβίκος ΙΔ' κατασκεύαζε τὴν μηχανὴν τοῦ Μαυρῆ, βεβαίως πρέπει νὰ κρύπτῃ πᾶν εἶδος ἐφευρέσεων εἰς τὸν σάκκον του. Ὁ Κ. Γορίνης λοιπὸν ἐπαρουσίασε μάρμαρα τεχνητὰ καὶ ξύλα ἰδίως κατασκευῆς ὁμοιάζοντα πρὸς ἔβενον καὶ πρὸς καουτσόου· τούτων δὲ ἡ τιμὴ εἶν' ἐλαχίστη. Ἄς ἴδωμεν ἂν δυνηθῇ ν' ἀνακαλύψῃ καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ χρυσοῦ.